

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НПУ імені М.П.Драгоманова**

Серія 14

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Випуск 20 (25)

КИЇВ – 2016

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.
Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць. – Вип. 20 (25). – К. :
НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. – 176 с.

**Затверджено Атестаційною колегією МОН України
як періодичне наукове фахове видання з педагогічних наук
(Додаток 12 до наказу 16.05.2016 № 515)**

Збірник присвячений актуальним проблемам професійної підготовки вчителів. Висвітлюються сучасні підходи до формування педагогічної майстерності та розвитку творчих якостей студентів, надаються методичні рекомендації в галузі музичного виконавства та естетичного виховання молоді.

Для викладачів і студентів педагогічних навчальних закладів, науковців й практичних працівників галузі мистецької освіти.

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 8820 від 01.06.2004 р.

Редакційна рада:

В.П.Андрущенко	доктор філософських наук, професор, академік АПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова (<i>голова Редакційної ради</i>)
В.П.Бех	доктор філософських наук, професор
В.І.Бондар	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Г.М.Торбін	доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи (<i>заступник голови Редакційної ради</i>)
І.І.Дробот	доктор історичних наук, професор
П.В.Дмитренко	кандидат педагогічних наук, професор
В.Б.Євтух	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
М.І.Жалдак	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України
Л.І.Мацько	доктор філологічних наук, професор, академік АПН України
О.С.Падалка	доктор педагогічних наук, професор
В.М.Синьов	доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія:

Щолокова О.П.	- доктор педагогічних наук, професор (<i>головний редактор</i>)
Гуральник Н.П.	- доктор педагогічних наук, професор
Завадська Т.М.	- кандидат педагогічних наук, професор
Козирь А. В.	- доктор педагогічних наук, професор
Падалка Г.М.	- доктор педагогічних наук, професор
Побережна Г.І.	- доктор мистецтвознавства, професор
Хижна О. П.	- доктор педагогічних наук, професор
Скопич А. В.	- канд. пед. наук, відповідальний секретар
Забара М. В.	- старший викладач, відповідальний секретар

Рецензенти:

Мозгальова Н. Г.	- доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музикознавства та інструментальної підготовки Вінницького Національного педагогічного університету імені М. Коцюбинського
Олексюк О. М.	- доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка

*Схвалено рішенням Вченої ради
НПУ імені М.П.Драгоманова*

©НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016
©Автори статей, 2016

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ОСНОВІ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна вища освіта вимагає підвищення якості підготовки майбутніх учителів музики. Для вирішення даної проблеми необхідними є постійний творчий пошук, використання інноваційних методів та сучасних підходів, впровадження інтерактивних методів навчання. Застосування музичних комп'ютерних технологій є одним з перспективних технічних засобів музичного виховання на уроках музичного мистецтва, у позакласній та гуртковій діяльності майбутніх учителів (хор, вокальний ансамбль).

Стаття присвячена аналізу, узагальненню та застосуванню існуючих методів навчання, а також впровадженню нових методів інтерактивного навчання із використанням музичних комп'ютерних технологій. Запропоновані різноманітні методи адаптовані саме для дисципліни «Хорове диригування» і позитивно впливають на формування методичної компетентності майбутніх учителів музики з диригентсько-хорової підготовки.

Ключові слова: методична компетентність, хорове диригування, методи навчання, музичні комп'ютерні технології, модульне навчання.

Современное высшее образование требует повышения качества подготовки будущих учителей музыки. Для решения данной проблемы необходимы постоянный творческий поиск, использование инновационных методов и современных подходов, внедрения интерактивных методов обучения. Применение музыкальных компьютерных технологий является одним из перспективных технических средств музыкального воспитания на уроках музыкального искусства, во внеклассной и кружковой деятельности будущих учителей (хор, вокальный ансамбль).

Статья посвящена анализу, обобщению и применению существующих методов обучения, а также внедрению новых методов интерактивного обучения с использованием музыкальных компьютерных технологий. Предложены разнообразные методы адаптированные именно для дисциплины «Хоровое дирижирование», которые положительно влияют на формирование методической компетентности будущих учителей музыки с дирижерско-хоровой подготовки.

Ключевые слова: методическая компетентность, хоровое дирижирование, методы обучения, музыкальные компьютерные технологии, модульное обучение.

Modern higher education requires improving the quality of training of future teachers of music. This requires a constant creative search, the use of innovative techniques and modern approaches, the implementation of interactive working methods. The use of computer technology in the music activities of music teachers is one of the most promising technical means of musical education in lessons of musical art, in extra-curricular work and study groups (choir, vocal ensemble).

Mastering the technique of student's choral conducting training based on interdisciplinary links with related disciplines of music, conducting a detailed analysis of choral works, the use in practical classes in choral conducting of advanced technologies and a variety of innovative methods of modular training will accelerate the formation of methodical competence of the future teachers of music.

Keywords: methodical competence; choral conducting; teaching methods; musical computer technologies, modular training.

Проблемам формування методичної компетентності майбутніх учителів музики присвячені наукові праці О. Берещенко, Н. Солововой, Н. Сродних, З. Стельмашук, О. Хромушина, однак недостатньо дослідженою і актуальною залишається проблема якісної

диригентсько-хорової підготовки майбутніх спеціалістів вищими навчальними закладами та формування у них методичної компетентності у процесі вивчення курсу хорового диригування. Для вирішення даної проблеми розглянемо більш детально запропоновані методи навчання.

Під час навчального процесу з хорового диригування важливим є використання *методів стимулювання навчання* (мотивація, пізнавальні ігри, ділові ігри, навчальні дискусії); *методів пізнавальної діяльності* (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький; практичний, креативний, інтерактивний); *спеціальних музичних методів* (забігання вперед і повернення до вивченого, музичного узагальнення, створення художнього контексту, моделювання художньо-творчого процесу, інтонаційно-стильового досягнення музики); *методів самостійності студентів* (робота під керівництвом викладача, самостійна робота, опрацювання наукових і літературних першоджерел), а також *методів контролю і самоконтролю*.

Мотивацією навчання вважаємо застосування музичних комп'ютерних технологій, які передбачають можливість запису нотами музичних файлів, аранжування і власні інтерпретації хорових творів у необхідному для виконання темпі, зручному вокальному і хоровому діапазоні, знаходження потрібних тембрів музичних інструментів з одночасним транспонуванням інструментального супроводу для пісень шкільного репертуару.

Ділові ігри виконують роль навчальних репетицій майбутніх учителів музики до практичної роботи з хором, де педагогічні умови і навчальні завдання максимально наближені до реальної діяльності учителя музики.

Пояснювально-ілюстративний метод поєднує вербальний і наочний методи. За допомогою даного методу викладач знайомить майбутніх фахівців з творчістю поетів і композиторів хорових творів, аналізує твори, пропонує власне бачення диригентського втілення даних творів.

Наочний метод застосовується викладачем для ознайомлення з новим хоровим твором, прослуховування твору у аудіо та відеозаписах, гри хорової партитури, співу окремих хорових партій, ознайомлення з диригентською схемою, подолання диригентських труднощів.

Практичний метод використовують з метою виправлення у студентів диригентських недоліків, відпрацювання диригентських прийомів, виразності і вдосконалення диригентського жесту, формування практичних диригентських умінь і навичок.

Репродуктивний метод включає словесний і науковий аспекти. Цей метод необхідний для подальшого оволодіння студентами новими теоретичними знаннями, вивчення сучасних наукових підходів і методик з диригентсько-хорової підготовки. В той же час репродуктивний метод дозволяє поглиблювати і узагальнювати вже набуті студентами теоретичні знання з хорового диригування і музичних комп'ютерних технологій, удосконалювати практичні уміння і навички. Для формування методичної компетентності майбутніх учителів музики необхідними є систематичне проведення занять з хорового диригування, поступове і поетапне ускладнення хорового репертуару з урахуванням індивідуальних можливостей і здатностей студентів, самостійна робота майбутніх учителів музики над вивченням хорових творів і пісень шкільного репертуару, виконанням методичних і творчих завдань з хорового диригування.

Проблемно-пошуковий метод сприяє розвитку творчого мислення, самостійності і цілеспрямованості студентів у вирішенні проблеми і пошуку необхідних шляхів для досягнення кінцевої мети. Майбутні учителі музики шукають необхідну інформацію, опрацьовують методичні розробки і статті, знайомляться з життям і творчістю поетів і композиторів, слухають хорову класичну і народну музику, шукають варіанти виконання заданого хорового твору відомими хоровими колективами, самостійно підбирають власний інструментальний супровід до сучасного пісенного репертуару школярів, створюють інтерпретації вокально-хорових творів. Проблемно-пошуковий метод є актуальним і дієвим

методом на заняттях з хорового диригування, який підвищує методичну підготовку майбутніх фахівців.

Важливими для диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики є *спеціальні музичні методи*, а саме метод забігання вперед і повернення до вивченого, метод музичного узагальнення, метод створення художнього контексту, метод моделювання художньо-творчого процесу, метод інтонаційно-стильового досягнення музики.

Метод забігання вперед і повернення до вивченого Д. Кабалецького сприяє тісному зв'язку між модульними темами програми з хорового диригування, поглиблює методичні знання майбутніх учителів музики з диригентсько-хорової підготовки, формує у них цілісне уявлення про хорове мистецтво, можливості і особливості диригентської техніки.

Метод музичного узагальнення Е. Абдуліна дозволяє виділити основні базові теми з хорового диригування, узагальнити їх і розмістити у модульні розділи навчальної програми, а також об'єднати і узагальнити необхідні компоненти заняття з хорового диригування (диригентські вправи, розучування хорового твору, гра партитури, спів хорових партій, вивчення пісень шкільного репертуару) єдиною темою, відповідно навчальної програми з хорового диригування.

Метод створення художнього контексту Л. Горюнової позитивно впливає на розвиток загальної музичної і хорової культури майбутніх учителів музики, сприяє порівнянню хорового мистецтва з іншими видами мистецтва (історією, образотворчим мистецтвом, поезією, історією української і західної музики).

Метод моделювання художньо-творчого процесу Л. Школяр сприяє креативному мисленню і розвитку творчості майбутніх учителів музики. Студенти на заняттях з хорового диригування спочатку слухають, сприймають, аналізують і вивчають різні хорові твори, а потім, завдяки застосуванню сучасних музичних комп'ютерних технологій і музичних програм, створюють власні інтерпретації та аранжування хорових творів, а також пишуть пісні для школярів.

Метод інтонаційно-стильового досягнення музики Л. Школяр спрямовує студентів на поглиблене вивчення історичних періодів; життєвого і творчого шляху композиторів, виявлення яскравих особливостей їх музичної мови, індивідуальності стилів, сюжетів; вивчення українського фольклору; виразне диригування хорових творів за різними жанрами і стилями.

Серед інноваційних методів навчання, у першу чергу, потрібно виділити застосування активних, інтерактивних, креативних, ігрових методів, тому що сучасне навчання потребує активних дій, зосередженості, активного логічного мислення і пізнання, впевненості і зібраності студентів.

Інтерактивні методи розглядаються як найбільш сучасна форма активних методів. Відмінність інтерактивних методів від активних полягає у тому, що під час навчання хоровому диригуванню активність студентів, які чітко розуміють мету свого навчання, переважає активність викладача. У зв'язку з вимогами сучасної освіти до якісної підготовки майбутніх учителів музики інтерактивне навчання потребує модернізації в проведенні індивідуальних занять з хорового диригування, а саме зміцнення і поглиблення міждисциплінарних зв'язків між дисциплінами диригентсько-хорової підготовки.

Ігровий метод. В. Сухомлинський приділяє велику роль навчанню в ігровій формі. Ігрові моменти, які використовуються на заняттях з хорового диригування, створюють мотивацію, близьку до природної, включають позитивні емоції, збуджують інтерес студентів до хорового диригування, поглиблюють сприйняття модульних тем з хорового диригування, підвищують якість навчання.

Креативний метод сприяє розвитку творчих здібностей майбутніх учителів музики, розкриттю їх здатностей до хорового диригування і практичної роботи з хоровим колективом, їх самореалізації і самоутвердженню.

Отже, використання музичних комп'ютерних технологій і запропонованих інноваційних методів модульного навчання прискорює формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування.

У подальшій дослідницькій роботі передбачається поглиблений аналіз впливу педагогічних умов, створених на заняттях з хорового диригування, на формування методичної компетентності майбутніх учителів музики.

Література

1. Олексюк О.М.. Музична педагогіка: навч. посіб. /О.М.Олексюк. - К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2013. – 248 с.
2. Соловова Н.В. Методическая компетентность преподавателя вуза: монография. М.: Изд-во АПК и ППРО, 2010. 300 с
3. Приходько В. М. Впровадження новітніх технологій у вищій школі / В. М. Приходько // Постметодика. – 2002. – № 2/3. – С. 115–118.)
4. Теряєва Л.А. Модель формування методичної компетентності майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки / Л.А. Теряєва // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. —Вип. 19 (24). К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2015. – 57-59 с.

УДК 378.637.016

Ху Манлі

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО КЕРІВНИЦТВА ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ

Статтю присвячено питанням підготовки майбутніх учителів музики до керівництва вокальними ансамблями в сучасних умовах фахового навчання у вищому навчальному педагогічному закладі, а також розкриттю змісту вокально-методичного напрямку диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музики. Розглянуто особливості змісту формувального експерименту, що відображено в методичній системі, спрямованій на інтеграцію процесу формування вокально-методичних знань і вмінь. Основними завданнями цього етапу було визначено: формування методичної готовності майбутніх учителів музики до керівництва вокальним ансамблем; розробка методичної системи, яка включала ефективні педагогічні методи; планування фахового саморозвитку студентів; спрямування майбутніх учителів музики до творчого самовиявлення. Процесуальні особливості підготовки статті зумовлені добором і застосуванням відповідних методів: вивченню та аналізу дидактичних робіт із проблеми методичної підготовки майбутніх учителів музики до фахової діяльності; теоретичному аналізу та узагальненню ідей щодо розвитку вокального голосу учнів шкільного віку, викладених у сучасних дослідженнях; методу конкретизації методичних матеріалів; методу спостереження за ходом навчальної діяльності студентів музично-педагогічних факультетів.

Ключові слова: методична підготовка, вокальний ансамбль, формувальний експеримент, майбутній вчитель музики.

В статье рассматриваются вопросы подготовки будущих учителей музыки к руководству вокальными ансамблями в современных условиях профессионального обучения в высшем учебном педагогическом учреждении, а также раскрывается содержание вокально-методического направления дирижёрско-хоровой подготовки будущих учителей музыки. Рассмотрены особенности содержания формирующего эксперимента, что отобразено в методической системе, направленной на интеграцию процесса формирования вокально-методических знаний и умений. Основные задания этого этапа: формирование методической готовности будущих учителей музыки к руководству вокальным ансамблем; разработка методической системы, которая включает эффективные педагогические методы; планирование самостоятельного развития студентов; побуждение будущих учителей музыки к творческому самовыражению. Процессуальные особенности подготовки

Ляшенко О. Д.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ - МУЗИКАНТІВ	59
Се Фан	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ ФАКУЛЬТЕТІВ В УМОВАХ ФОРТЕПАННОГО НАВЧАННЯ	66
Колос М. Г.	
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	71
Лян Хайє	
ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ІННОВАЦІЙНОМУ МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	77
СТЕПАНОВ В. А.	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ МУЗИКИ	82
Сунь Лінян	
ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН	86
Теряєва Л. А.	
ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ОСНОВІ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ	91
Ху Манлі	
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО КЕРІВНИЦТВА ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ	94
Чжан Їфу	
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО СПРИЙНЯТТЯ У МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ МУЗИКИ	98
Лю Кешуан	
ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ОБРАЗНО-СТИЛЬОВІ ВІДЧУТТЯ» МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПАННОГО НАВЧАННЯ	104

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Палаженко О. П.	
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ	109
Смородський В. І.	
СУТНІСНІ СКЛАДОВІ ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК ГРИ НА ФОРТЕПІАНО УЧНІВ ДИТЯЧИХ МУЗИЧНИХ ШКІЛ	113